

Vlaams
Parlement

stuk **1914** (2012-2013) – Nr. 1
ingediend op 12 februari 2013 (2012-2013)

Nota van de Vlaamse Regering

Conceptnota uitvoeringsbesluit Onroerenderfgoeddecreet

ingediend door de heer Geert Bourgeois,
Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur,
Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand

Conceptnota uitvoeringsbesluit Onroerenderfgoeddecreet

Inhoud

1. Het erkennen van onroerendergoedgemeenten en intergemeentelijke onroerendergoeddiensten	5
1.1. Decretale bepaling	5
1.2. Uitvoering.....	5
2. Het erkennen van onroerendergoeddepots	9
2.1. Decretale bepaling	9
2.2. Uitvoering.....	9
3. Het erkennen van archeologen	12
3.1. Decretale bepaling	12
3.2. Uitvoering.....	12
4. De methodiek van het inventariseren en het aanduiden van gebieden waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt	15
4.1. Decretale bepaling	15
4.2. Uitvoering.....	15
5. Toelatingsplichtige handelingen aan of in beschermde goederen	20
5.1. Decretale bepaling	20
5.2. Uitvoering.....	21
6. Subsidies en premies	24
6.1. Decretale bepaling	24
6.2. Uitvoering.....	24
7. Premies voor de buitensporige directe uitvoeringskost van het verplicht archeologisch onderzoek en archeologisch solidariteitsfonds.....	28
7.1. Decretale bepaling	28
7.2. Uitvoering.....	28

1. Het erkennen van onroerendergoedgemeenten en intergemeentelijke onroerendergoeddiensten

1.1. Decretale bepaling

Art. 3.2.1. De Vlaamse Regering kan een gemeente erkennen als onroerendergoedgemeente.

De Vlaamse Regering bepaalt:

- 1° de erkenningsvoorwaarden;
- 2° de nadere regels voor de erkenning en de duur, de schorsing en de intrekking ervan en de administratieve beroepsprocedure;
- 3° de nadere regels voor de toekenning van de bevoegdheden die in het kader van dit decreet aan de onroerendergoedgemeente kunnen worden toegekend.

Art. 3.3.1. De Vlaamse Regering kan een intergemeentelijke dienst opgericht overeenkomstig het decreet van 6 juli 2001 houdende intergemeentelijke samenwerking erkennen als intergemeentelijke onroerendergoeddienst.

De Vlaamse Regering bepaalt:

- 1° de erkenningsvoorwaarden;
- 2° de nadere regels voor de erkenning en de duur, de schorsing en de intrekking ervan en de administratieve beroepsprocedure.

1.2. Uitvoering

De erkenning als onroerendergoedgemeente (art. 3.2.1.)

1° Erkenningsvoorwaarden

Een erkende onroerendergoedgemeente heeft de onroerendergoedzorg als één van haar (prioritaire) doelstellingen en onderschrijft de Vlaamse beleidsprioriteiten, conform het Planlastendecreet en de beleids- en beheerscyclus van de gemeenten. Dit impliceert meteen dat Vlaanderen vóór de aanvang van de gemeentelijke bestuursperiode haar beleidslijnen uitzet en voldoende vrije beleidsruimte aan deze gemeenten laat.

Een erkende onroerendergoedgemeente engageert zich ten volle om een coördinerende rol op te nemen ten aanzien van de onroerendergoedzorg op haar grondgebied. Zij neemt een voorbeeldfunctie op met betrekking tot het behoud en beheer van haar eigen patrimonium, het ontwikkelen van een eigen instrumentarium en het nakomen van de motiveringsplicht en de zorgplicht. Alle belanghebbenden worden hierbij betrokken. Van groot belang is dat de erkende gemeente kan aantonen dat zij haar onroerendergoedbeleid integreert binnen alle relevante beslissingen en plannen van de gemeente.

Concreet betekent dit dat een erkende onroerendergoedgemeente beschikt over (1) een beleidsvisie, (2) voldoende expertise en (3) een register van toelatingen en adviezen.

- (1) Een erkende onroerendergoedgemeente beschikt over een beleidsvisie onroerend erfgoed:
- deze beleidsvisie is telkens duidelijk herkenbaar omschreven in het gemeentelijk beleidsplan;

- deze beleidsvisie is geïntegreerd en omvat dus de disciplines monumentenzorg, archeologische erfgoedzorg en landschapszorg;
 - deze beleidsvisie is afgestemd met de andere relevante lokale beleidsvelden;
 - deze beleidsvisie houdt rekening met de noden van de aanwezige erfgoedgemeenschappen en de onroerenderfgoedactoren.
- (2) Een erkende onroerenderfgoedgemeente beschikt over voldoende expertise om haar bevoegdheden en taken met betrekking tot onroerenderfgoedzorg uit te voeren en kan deze expertise aantonen op basis van bijvoorbeeld volgende criteria:
- de gemeente beschikt over voldoende gekwalificeerd personeel;
 - de gemeente beschikt over minstens één inhoudelijk medewerker als aanspreekpunt;
 - de opdracht van de gemeente is afleesbaar uit het organogram van de gemeentediensten;
 - de gemeente heeft in het recente verleden een voorbeeldfunctie opgenomen met betrekking tot het behoud en beheer van haar eigen patrimonium.

Een gemeente kan zich, om te kunnen voldoen aan deze voorwaarde, laten ondersteunen door een erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddienst.

- (3) De toelatingen en adviezen worden bijgehouden in een register dat raadpleegbaar is voor de Vlaamse administratie. De doelstelling hiervan is tweeledig:
- enerzijds het kennen van de informatie;
 - anderzijds het ter beschikking kunnen stellen van deze informatie aan de visitatiecommissie (zie verder onder punt 2°).

Het is de bedoeling maximaal aan te sluiten bij het traject van Ruimtelijke Ordening om zo een zekere uniformiteit na te streven. Het is evenwel niet de bedoeling de erkende onroerenderfgoedgemeente bijkomende informatica-investeringen op te leggen.

2° Erkenningsprocedure, duur, schorsing, intrekking en administratieve beroepsprocedure

Een aanvraag tot erkenning wordt ingediend bij de Vlaamse administratie bevoegd voor onroerend erfgoed. De minister bevoegd voor onroerend erfgoed erkent de onroerenderfgoedgemeenten.

Een erkenning van een onroerenderfgoedgemeente is van onbepaalde duur. De bevoegde administratie kan de gemeente wel onderwerpen aan een visitatie om na te gaan of de gemeente wel blijvend voldoet aan de erkenningsvoorwaarden. In een visitatiecommissie zetelen zowel leden van de bevoegde administratie als externe experts. De visitatiecommissie kan steeds nagaan of de beleidsuitvoering conform de ingediende beleidsvisie gebeurt en kan bij de start van een nieuwe gemeentelijke bestuursperiode ook nakijken of het nieuwe gemeentelijke onroerenderfgoedbeleid complementair is aan het Vlaamse beleid. Zo kan deze commissie bijvoorbeeld onderzoeken of de beheersdoelstellingen uit de beschermingsbesluiten worden gerespecteerd in de afgeleverde toelatingen en adviezen.

De bevoegde minister kan de erkenning schorsen indien er wordt vastgesteld dat de gemeente niet meer voldoet aan de erkenningsvoorwaarden. De onroerenderfgoedgemeente krijgt dan de tijd om aan te tonen dat zij wel voldoet of kan zich in orde stellen om alsnog te voldoen aan de voorwaarden. Indien zij dit nalaat of indien blijkt dat zij alsnog niet voldoet aan de voorwaarden, wordt de erkenning ingetrokken na alle betrokken partijen en de visitatiecommissie te hebben gehoord. Er wordt niet voorzien in een administratieve beroepsprocedure tegen de weigering of intrekking van een erkenning.

De erkenning als intergemeentelijke onroerenderfgoeddienst (art. 3.3.1.)**1° Erkenningsvoorwaarden**

Een intergemeentelijke onroerenderfgoeddienst (IOED) wordt opgericht conform het decreet intergemeentelijke samenwerking van 6 juli 2001. In dat geval kan het intergemeentelijk samenwerkingsverband een erkenning aanvragen als intergemeentelijke onroerenderfgoeddienst. Een bestaand intergemeentelijk samenwerkingsverband, dat al andere opdrachten heeft (zoals cultuur, toerisme of streekontwikkeling), kan ook bijkomend worden erkend als IOED indien het voldoet aan de erkenningsvoorwaarden.

Een gemeente kan voor het ontwikkelen van een onroerenderfgoedbeleid, voor het uitvoeren van dit beleid en voor het uitvoeren van bepaalde taken voortvloeiend uit het Onroerenderfgoeddecreet ondersteuning krijgen van een IOED (zie hierboven: toekennen van bevoegdheden aan onroerenderfgoedgemeenten). De aangesloten gemeenten beslissen over de beheersoverdracht van bevoegdheden en taken overeenkomstig de statuten van het samenwerkingsverband. Op basis van een samenwerkingsovereenkomst met het Vlaamse Gewest kunnen er subsidies worden toegekend om de werking van deze IOED te ondersteunen (zie fiche subsidies).

De basisvoorwaarde voor de opstart van een IOED is een samenwerkingsverband van gemeenten, waarvan minstens 2 deelnemende gemeenten erkend zijn als onroerenderfgoedgemeente.¹ De aanvraag tot erkenning van de IOED en tot erkenning van de onroerenderfgoedgemeenten kan door middel van één aanvraagdossier gebeuren. De IOED heeft een werkingsgebied dat bestaat uit een enigszins homogeen gebied met een realistische oppervlakte en een afgestemde visie aangaande de onroerenderfgoedzorg.

Om in aanmerking te komen voor een erkenning als IOED dient het samenwerkingsverband een onroerenderfgoedbeleidsplan in bij de Vlaamse administratie bevoegd voor onroerend erfgoed, samen met een omgevingsanalyse en een overzicht van de noden van de lokale erfgoedgemeenschappen en de onroerenderfgoedactoren op haar grondgebied. Dit onroerenderfgoedbeleidsplan is afgestemd met andere beleidsvelden, wordt ingepast in de beleids- en beheerscyclus en houdt rekening met de principes van het planlastendecreet. Het samenwerkingsverband van de gemeenten beschikt over een gezamenlijke visie en een gezamenlijk plan van aanpak voor een periode gelijk aan de duur van de erkenning (zie verder). Dit betekent dat alle aangesloten gemeenten zich achter de visie en het plan van aanpak scharen en het engagement aangaan om dit uit te voeren. In het plan van aanpak dient onder andere te worden aangetoond dat de IOED over voldoende expertise beschikt om haar taken uit te voeren qua personeel en werkmiddelen en dat alle aangesloten gemeenten financieel voldoende bijdragen aan de werking van de IOED.

2° Erkenningsprocedure, duur, schorsing, intrekking en administratieve beroepsprocedure

Een aanvraag tot erkenning wordt ingediend bij de Vlaamse administratie bevoegd voor onroerend erfgoed. De minister bevoegd voor onroerend erfgoed erkent de intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten.

Een erkenning van een intergemeentelijke onroerenderfgoeddienst is van onbepaalde duur. De Vlaamse administratie bevoegd voor onroerend erfgoed kan de IOED wel onderwerpen aan een visitatie om na te gaan of het samenwerkingsverband wel blijvend voldoet aan de

¹ Een IOED bestaat enkel uit gemeenten. Er kunnen geen andere besturen of verenigingen deel uitmaken van een IOED.

erkenningsvoorwaarden. In een visitatiecommissie zetelen zowel leden van de bevoegde administratie als externe experts.

Het onroerendergoedbeleidsplan en het bijhorend plan van aanpak worden beoordeeld per bestuursperiode samen met één tussentijdse evaluatie. Dit gebeurt door middel van een schriftelijke rapportering. Als de IOED niet voldoet aan de rapporteringsverplichtingen, als de rapportering manifest onduidelijk is of wanneer de IOED onvoldoende aantoonde dat het de vooropgestelde doelstellingen heeft nagestreefd, maakt de Vlaamse overheid uiterlijk drie maanden na de ontvangst van de rapportering bezwaar bij de IOED. De IOED bezorgt dan een aangepaste rapportering en/of een motiverende nota waarom bepaalde engagementen niet zijn nagekomen. Als uit de aangepaste rapportering of uit de bijkomende motivering blijkt dat het onroerendergoedbeleidsplan onvoldoende werd uitgevoerd, wordt de erkenning als IOED geschorst. In geval van subsidies (cf. hoofdstuk 6. Subsidies en premies), worden de subsidies voorlopig toegekend. De IOED krijgt dan de tijd om aan te tonen dat zij wel voldoet of kan zich in orde stellen om alsnog te voldoen aan de voorwaarden. Indien de IOED dit nalaat of indien blijkt dat zij alsnog niet voldoet aan de voorwaarden, dan wordt de erkenning ingetrokken en kunnen subsidies worden teruggevorderd, na alle betrokken partijen te hebben gehoord. Indien de IOED ophoudt te bestaan, dan wordt de erkenning van de IOED automatisch ingetrokken. Indien de erkenning van één van de deelnemende onroerendergoedgeemeenten wordt geschorst en/of ingetrokken en dit voor gevolg heeft dat er geen twee erkende onroerendergoedgeemeenten meer deel uitmaken van de erkende IOED, dan wordt de erkenning van de IOED ook automatisch geschorst en/of ingetrokken. De IOED voldoet in dit geval immers niet meer aan de erkenningsvoorwaarden (cf. punt 1°). Er wordt niet voorzien in een administratieve beroepsprocedure tegen de weigering of intrekking van een erkenning.

Voor de bestaande Intergemeentelijke Archeologische Diensten en Intergemeentelijke Onroerendergoeddiensten wordt voorzien in een overgangperiode waarin zij zich kunnen organiseren om te voldoen aan de nieuwe voorwaarden voor erkenning.

2. Het erkennen van onroerendergoeddepots

2.1. Decretale bepaling

Art. 3.4.1. De Vlaamse Regering kan een depot erkennen als onroerendergoeddepot.

De Vlaamse Regering bepaalt:

1° de erkenningsvoorwaarden;

2° de nadere regels voor de erkenning en de duur, de schorsing en de intrekking ervan en de administratieve beroepsprocedure.

Art. 3.4.2. Het depot van het agentschap is van rechtswege erkend als onroerendergoeddepot.

Art. 3.4.3. Met de in dit decreet bedoelde erkenning wordt gelijkgesteld een erkenning in een andere lidstaat van de EU dan wel in een staat, niet zijnde een lidstaat van de EU, die partij is bij de overeenkomst inzake de Europese Economische Ruimte, welke op basis van onderzoeken een beschermingsniveau biedt dat ten minste gelijkwaardig is aan het niveau dat met de erkenning door dit decreet wordt nagestreefd.

2.2. Uitvoering

1° Erkenningsvoorwaarden

Het ontwerp van decreet maakt het mogelijk om onroerendergoeddepots te erkennen. Een erkende organisatie draagt een belangrijke verantwoordelijkheid voor het *ex situ*-behoud van onroerend erfgoed. Dit kan gaan over het deponeren van materiële resten samen met de opgravingsdocumentatie (archeologische ensembles) of de opslag van onderdelen van monumenten gedurende langdurige beheerswerken, voor zover in overeenstemming met het materialendecreet en het bodemdecreet.

De definitie van een onroerendergoeddepot in het ontwerp van decreet (cf. art. 2.1., 39°) houdt het volgende in: *“een bewaarplaats met een onderzoeksruimte, waar in gecontroleerde omstandigheden onder meer archeologisch erfgoed, archeologische artefacten of onderdelen van beschermd erfgoed, worden bewaard en beheerd. Een onroerendergoeddepot is bij voorkeur een permanente instelling, die toegankelijk is voor het publiek.”*

De erkenning van onroerendergoeddepots moet gezien worden als één van de drie pijlers om een kwalitatief beheer *ex situ* te stimuleren, actief te ondersteunen en zichtbaar te maken. Naast de erkenning zijn de mogelijkheid voor het toekennen van subsidies aan erkende depots en het uitbouwen van een depotnetwerk twee elementen om te kunnen verhelpen aan de hedendaagse depotproblematiek.

Aangezien de erkenning van depots voor onroerend erfgoed een nieuw gegeven is, wordt er voor een gefaseerde erkenning geopteerd (cf. verder erkenningsprocedure). In een eerste fase wordt een voorlopige erkenning toegekend op basis van een zelfevaluatie. In een tweede fase kan na een visitatie een definitieve erkenning worden toegekend. Deze fasering heeft als voordeel dat in eerste instantie een ondersteunend netwerk wordt uitgebouwd en dat het systeem van zelfevaluatie heel wat informatie oplevert voor het verder uitbouwen van een depotbeleid. Bovendien beperkt deze fasering de werklast: de voorlopige erkenning werkt als filter voor de fase van de visitatie.

De erkenningsvoorwaarden, zoals hieronder beschreven, zijn afgestemd met de toekenningsvoorwaarden voor een kwaliteitslabel aan collectiebeherende verenigingen in het kader van het cultureel-erfgoeddecreet van 5 mei 2004.

Om erkend te worden dient het onroerenderfgoeddepot aan volgende erkenningsvoorwaarden te voldoen:

- het onroerenderfgoeddepot is een permanente organisatie die als doel heeft het onroerend erfgoed dat zich door omstandigheden *ex situ* bevindt tijdelijk of permanent in stand te houden, te beheren en te ontsluiten en hierrond sensibiliserende acties te ondernemen;
- de organisatie beschikt over een aangepaste depotruimte voor langdurige opslag (meer dan twee jaar) om de collectie te bewaren, werkt volgens de principes van 'gescheiden opslag' en beschikt over een calamiteitenplan;
- het depot voert al dan niet in samenwerking met de collectiebeherende instanties een publieks- en onderzoeksbeleid om raadpleging actief te faciliteren en is minstens 1 dag per week, al dan niet op afspraak, geopend voor individuele bezoekers;
- de organisatie heeft een systeem voor informatiebeheer, documentatie en registratie;
- de organisatie werkt volgens algemeen aanvaarde standaarden en deontologische regels en voldoet aan alle wettelijke voorschriften;
- de organisatie beschikt over een systeem voor kwaliteitszorg dat een continu verbeteringsproces waarborgt;
- de organisatie beschikt over een geschreven strategisch beleid voor het gebruik en de ontwikkeling van het bewaarde onroerend erfgoed. In dit beleidsplan worden onder andere de missie, de visie, het depotprofiel, de aanvaardingsvoorwaarden en een stopzettingsscenario opgenomen;
- de organisatie biedt voldoende garanties op het gebied van toegankelijkheid, infrastructuur, financiën en personele middelen om de basistaken op lange termijn te kunnen vervullen;
- de organisatie heeft een zetel in het Vlaamse Gewest.

Artikel 10.1.1. voorziet in een mogelijkheid tot subsidiëring van erkende onroerenderfgoeddepots. De erkenning wordt uitdrukkelijk losgekoppeld van de subsidiëring. Een erkenning gaat immers over de dagelijkse werking, hoe deze wordt georganiseerd en hoe er wordt omgegaan met erfgoed. De erkenningsvoorwaarden en de criteria op basis waarvan de hoogte van de subsidie wordt bepaald, zijn verschillend. Een onroerenderfgoeddepot kan bijgevolg erkend worden zonder subsidies te ontvangen. Bij het toekennen van een subsidie wordt ervan uitgegaan dat de kwaliteitsvolle werking al aanwezig is en dat het onroerenderfgoeddepot dus erkend is.

2° Erkenningsprocedure, duur, schorsing, intrekking en administratieve beroepsprocedure

Een aanvraag tot erkenning van een onroerenderfgoeddepot wordt steeds ingediend bij de Vlaamse administratie bevoegd voor onroerend erfgoed.² De aanvraag bestaat uit een zelfevaluatie en een aanvraagdossier. De zelfevaluatie is een instrument om de interne kwaliteitszorg van de aanvrager te stimuleren. Indien de organisatie aan algemene erkenningsvoorwaarden voldoet, kan de minister een voorlopige erkenning toekennen. De organisaties met een voorlopige erkenning kunnen ook aansluiten bij het Vlaamse Depotregister. Dit register zorgt in aanvang voor de uitbouw van een depotnetwerk en zal daarna evolueren tot een permanent platform. Binnen dit netwerk worden de specifieke criteria en indicatoren verder uitgewerkt en wordt een handleiding voor de aanvraag tot definitieve erkenning opgesteld. Alle depots die een voorlopige erkenning kregen, komen in

² De aanvraag voor de toekenning van een kwaliteitslabel voor een erkend museum (met ook een depot) en de aanvraag voor de erkenning van een onroerenderfgoeddepot gebeuren afzonderlijk en worden bij de bevoegde administraties ingediend. Slechts in uitzonderlijke gevallen zal een dubbele aanvraagprocedure van toepassing zijn.

aanmerking voor een definitieve erkenning na positief advies van de visitatiecommissie. Deze commissie is samengesteld uit een lid van de administratie, een lid uit het Vlaamse Depotregister en een lid uit de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed. De samenstelling van deze commissie steunt sterk op het principe van peer review en heeft als doel om haalbare eisen voorop te stellen voor erkenning van depots. Na advies van deze commissie kan de minister het onroerenderfgoeddepot een definitieve erkenning toekennen.

Een erkenning van een onroerenderfgoeddepot is van onbepaalde duur. Zolang het onroerenderfgoeddepot voldoet aan de erkenningsvoorwaarden, behoudt het depot de erkenning. De bevoegde administratie kan het depot wel onderwerpen aan een nieuwe visitatie om na te gaan of het depot wel blijvend voldoet aan de erkenningsvoorwaarden.

De bevoegde minister kan de erkenning schorsen indien er wordt vastgesteld dat het depot niet meer voldoet aan de erkenningsvoorwaarden. Het onroerenderfgoeddepot krijgt dan de tijd om aan te tonen dat zij wel voldoet of kan zich in orde stellen om alsnog te voldoen aan de voorwaarden. Indien zij dit nalaat of indien blijkt dat zij alsnog niet voldoet aan de voorwaarden, kan de minister de erkenning intrekken na alle betrokken partijen en de visitatiecommissie te hebben gehoord.

Er wordt niet voorzien in een administratieve beroepsprocedure tegen de weigering of intrekking van een erkenning. Een nieuwe aanvraag tot erkenning behoort steeds tot de mogelijkheden, indien het aanvraagdossier nieuwe elementen bevat.

3. Het erkennen van archeologen

3.1. Decretale bepaling

Art. 3.5.1. De Vlaamse Regering kan een natuurlijke persoon of rechtspersoon aanduiden als erkende archeoloog.

De Vlaamse Regering bepaalt:

1° de erkenningsvoorwaarden;

2° de nadere regels voor de erkenning en de duur, de schorsing en de intrekking ervan en de administratieve beroepsprocedure.

Art. 3.5.2. Het agentschap is van rechtswege aangeduid als een erkend archeoloog.

Art. 3.5.3. Met de in dit decreet bedoelde erkenning wordt gelijkgesteld een erkenning in een andere lidstaat van de EU dan wel in een staat, niet zijnde een lidstaat van de EU, die partij is bij de overeenkomst inzake de Europese Economische Ruimte, welke op basis van onderzoeken een beschermingsniveau biedt dat ten minste gelijkwaardig is aan het niveau dat met de erkenning door dit decreet wordt nagestreefd.

3.2. Uitvoering

1° De erkenningsvoorwaarden

Een aanduiding als erkende archeoloog richt zich uitsluitend tot uitvoerders van archeologische (voor)onderzoeken en archeologische opgravingen. Het uitvoeren van dergelijke onderzoeken en opgravingen vereist immers de nodige voorzorg en kennis. Het aanduiden van erkende archeologen beoogt te waarborgen dat archeologische opgravingen en prospecties in de bodem op een kwaliteitsvolle manier worden uitgevoerd. Vandaag wordt de kwaliteitstoets door de bevoegde administratie voor elke uitvoerder telkens opnieuw in het kader van de opgravingsvergunning verricht. Archeologen moeten immers bij elke aanvraag tot archeologische opgraving aantonen dat zij voldoende gekwalificeerd zijn en/of de nodige ervaring hebben. Door het afzonderlijk behandelen van de aanduiding van erkende archeologen wordt de opgravingsvergunning uit het huidige archeologiedecreet opgesplitst in enerzijds een aanduiding van natuurlijke personen of rechtspersonen als erkend archeoloog en anderzijds een plaatsgebonden toelating voor of melding van opgravingen of prospecties met ingreep in de bodem. De aanduiding van erkende archeologen betekent een administratieve vereenvoudiging en streeft de professionalisering van de archeologische sector na.

Een natuurlijk persoon moet over volgende kwalificaties beschikken om te kunnen worden aangeduid als erkende archeoloog:

- deze persoon is houder van een diploma in de materie archeologie én heeft binnen deze context een opleiding genoten inzake opgravingstechnieken en –methoden;
- deze persoon beschikt over een archeologische opgravingservaring van minimum 6 maanden;
- deze persoon is de voorbije vijf jaren niet veroordeeld wegens het plegen van een strafbaar feit zoals bedoeld in het onroerenderfgoeddecreet of in dit uitvoeringsbesluit.

Er zal worden voorzien in een volwaardige vorm van een EVC-procedure (Erkenning van Verworven Competenties).

Een rechtspersoon moet voldoen aan de volgende voorwaarden om te kunnen worden aangeduid als erkend archeoloog:

- deze rechtspersoon moet archeologische erfgoedzorg als één van haar doelstellingen hebben;
- deze rechtspersoon moet over geschikte faciliteiten beschikken om vondsten te bewaren en tijdelijk (niet langer dan twee jaar) op te slaan conform de Codes van Goede Praktijk;
- deze rechtspersoon moet over minstens één erkende archeoloog met een opgravingservaring van minimum drie jaar beschikken.

Alle erkende archeologen verbinden zich er bij hun aanduiding toe om te werken volgens de Codes van Goede Praktijk. Om te verzekeren dat archeologische vooronderzoeken en archeologische opgravingen steeds op een kwaliteitsvolle manier worden uitgevoerd, wordt in de Code van Goede Praktijk opgenomen dat archeologische vooronderzoeken en archeologische opgravingen steeds onder toezicht van een erkende archeoloog worden uitgevoerd, ook in het geval dat de toelating wordt verleend aan een rechtspersoon.

Ook overheden (federale, Vlaamse, regionale of lokale) kunnen worden aangeduid als erkend archeoloog. Dus als vanzelfsprekend kunnen ook erkende onroerenderfgoedgemeenten (zie artikel 3.2.1.) en erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten (zie artikel 3.3.1.) worden aangeduid.

2° Erkenningsprocedure, duur, schorsing, intrekking en administratieve beroepsprocedure

De aanvraagprocedure is op de huidige aanvraag voor opgravingsvergunningen geïnspireerd. Een aanvraag tot erkenning wordt steeds ingediend bij de Vlaamse administratie bevoegd voor onroerend erfgoed. Het agentschap gaat na of de natuurlijk persoon of rechtspersoon aan de erkenningsvoorwaarden voldoet en laat na onderzoek de beslissing tot erkenning weten aan de aanvrager. Indien deze evaluatie positief is, is deze persoon vanaf het ogenblik van de betekening erkend als archeoloog en dus bevoegd om archeologische vooronderzoeken en archeologische opgravingen uit te voeren mits de nodige toelating of melding. De erkende archeologen worden opgenomen op een lijst en worden op die manier aangeduid. De administrateur-generaal van het bevoegde agentschap stelt de eerste lijst met erkende archeologen vast (cf. art. 12.4.2.) en het agentschap houdt de wijzigingen en aanvullingen van deze lijst bij. De geactualiseerde lijst met erkende archeologen wordt ter beschikking gesteld op de website van het agentschap.

Een erkenning als archeoloog is van onbepaalde duur. Dit wil zeggen dat eenmaal een natuurlijk persoon of rechtspersoon als erkend archeoloog is aangeduid, deze erkenning blijft gelden tenzij de erkenning wordt ingetrokken.

Het agentschap kan de erkenning schorsen indien er wordt vastgesteld dat de archeoloog niet meer voldoet aan de erkenningsvoorwaarden of als uit opgravingsrapporten is gebleken dat er niet volgens de Codes van Goede Praktijk is te werk gegaan. De erkende archeoloog krijgt dan de tijd om aan te tonen dat hij of zij wel voldoet of dient een motiverende nota in waarin wordt aangetoond dat er wel werd gewerkt volgens de Codes van Goede Praktijk. Indien de archeoloog dit nalaat of indien blijkt dat er toch niet aan de erkenningsvoorwaarden is voldaan of niet volgens de Codes van Goede Praktijk werd gewerkt, dan wordt de erkenning ingetrokken. De intrekking treedt in werking vanaf de betekening. Vanaf de betekening zal het agentschap of de betrokken onroerenderfgoedgemeente geen nieuwe toelatingen meer toekennen aan of geen nieuwe meldingen meer aanvaarden van de betrokken archeoloog.

Uit het voorgaande mag blijken dat er 2 vormen van onafhankelijke kwaliteitscontrole zijn. Enerzijds moet de natuurlijk persoon of rechtspersoon aan de erkenningsvoorwaarden voldoen teneinde een erkenning te kunnen bekomen. Anderzijds wordt de professionaliteit en deskundigheid van de erkende archeoloog opgevolgd aan de hand van de door hem aangeleverde archeologienota's en opgravingsrapporten.

Als het agentschap de aanduiding weigert of intrekt, kan de aanvrager een georganiseerd administratief beroep instellen bij de minister. De minister neemt zijn beslissing omtrent het ingestelde beroep na advies van de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, nadat deze commissie de betrokken partijen heeft gehoord.

4. De methodiek van het inventariseren en het aanduiden van gebieden waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt

4.1. Decretale bepaling

Art. 4.1.1. De Vlaamse Regering stelt minstens de volgende inventarissen geheel of gedeeltelijk vast:

- 1° de landschapsatlas;
- 2° de inventaris van archeologische zones;
- 3° de inventaris van bouwkundig erfgoed;
- 4° de inventaris van houtige beplantingen met erfgoedwaarde;
- 5° de inventaris van historische tuinen en parken.

Art. 4.1.2. De Vlaamse Regering bepaalt de criteria voor het opnemen en schrappen van een onroerend goed in een in artikel 4.1.1 vermelde inventaris.

Art. 5.5.1. De aanvrager van een stedenbouwkundige vergunning of verkavelingsvergunning voegt bij zijn aanvraag een archeologieattest.

De aanvrager van een stedenbouwkundige vergunning wordt van die verplichting vrijgesteld in een van de volgende situaties:

...

- 2° de werken vallen binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt, zoals vastgesteld door de Vlaamse Regering;

...

4.2. Uitvoering

Het inventariseren in de praktijk

De vijf inventarissen die vandaag in het ontwerp van decreet zijn opgesomd, zijn bestaande instrumenten die constant in ontwikkeling zijn. We leven immers in een snel veranderende omgeving waarbij er voortdurend wordt ingegrepen op het ons omringende erfgoed. Een inventaris van onroerend erfgoed is daarom intrinsiek een dynamisch instrument dat regelmatige actualisering behoeft. De vijf inventarissen hebben elk hun eigen voorgeschiedenis, met verschillende ontstaansredenen en een specifieke methodologie. Vandaar dat de werkwijze bij de opbouw van elk van deze inventarissen anders is. De aangewende criteria zijn het resultaat van een decennialange traditie van inventariseren door de Vlaamse overheid. Er is met andere woorden sprake van een door de jaren heen geoptimaliseerde wetenschappelijke methodiek. Het opstellen van gebiedsdekkende inventarissen van het onroerend erfgoed voor Vlaanderen is dan ook een werk dat enorme inspanningen vraagt van de overheid. Indien er geen rekening wordt gehouden met de historiek van deze inventarissen, lopen we het risico om dat opgebouwde kapitaal teniet te doen.

Elke inventaris wordt vandaag opgesteld volgens een bepaalde methodologie. Er is de laatste jaren al heel wat werk verricht omtrent het uitschrijven en verfijnen van deze methodologieën.

Zo is er al een handleiding over het *inventariseren van bouwkundig erfgoed* opgesteld. Het doel van een dergelijke handleiding is het aanreiken aan alle geïnteresseerden uit het erfgoedveld van een werkwijze voor inventarisatie, waarbij zoveel mogelijk aangesloten wordt bij de criteria en de vormelijke opmaak van de Inventaris van het Bouwkundig Erfgoed van de Vlaamse Overheid. Deze

afstemming laat de lokale participanten toe om een inventaris van het bouwkundig erfgoed op te maken die tegemoet komt aan eigen noden, maar die ook afgestemd is met de Vlaamse inventaris. Deze handleiding geeft duiding bij vragen als: “Hoe wordt de erfgoedwaarde bepaald?”, “Wat zijn de criteria voor selectie?”, “Hoe wordt een onderzoeksgebied afgebakend?”, ... In de praktijk wordt altijd eerst het precieze onderzoeks domein van de inventaris afgebakend. Dit betekent dat de opname van een object in de inventaris nooit geval per geval gebeurt, maar steeds in het kader van een erfgoedwaardeafweging van een groep objecten per regio of per thema. Daarna gebeurt de voorbereiding van het veldwerk waarbij basismateriaal wordt verzameld, zoals het nodige kaartmateriaal om het veldwerk systematisch te kunnen aanpakken. Op basis van deze informatie wordt overgegaan tot het effectieve veldwerk of het onderzoek *in situ*. Per afgebakend gebied wordt systematisch elke straat afgegaan en wordt gebouw per gebouw bekeken. Per item wordt dan een veldwerkfiche opgemaakt, worden foto's genomen en indien mogelijk wordt ook mondelinge informatie verzameld bij de bewoners, burens, ... Hierna wordt deze informatie consequent verwerkt en wordt nog aanvullend wetenschappelijk onderzoek verricht (zowel literatuuronderzoek als archivalisch onderzoek). Het kritisch verwerken en uitschrijven van de verzamelde gegevens resulteert uit een analytische confrontatie van het veldwerk met het aanvullend onderzoek. Na controle worden de geselecteerde objecten toegevoegd aan de inventarisdatabank. Deze databank van de inventaris van het Bouwkundig Erfgoed is raadpleegbaar via internet. De handleiding is in ontwerpfase en zal binnenkort beschikbaar worden gesteld.

De ***Inventaris van Historische Tuinen en Parken*** stoelt in feite op een gelijkaardige methodologie met enkele nuances omwille van de aard van het onderzoeksobject (interdisciplinariteit).

Ook werd werk gemaakt van een systematische aanpak voor het ***inventariseren van archeologische zones***. Het doel is om over een instrument te beschikken voor het beheer van archeologisch erfgoed dat nog *in situ* bewaard is gebleven. In archeologische zones dienen we dus een grotere voorzichtigheid aan de dag te leggen omdat de waarschijnlijkheid om bij ingrepen in de bodem waardevol archeologisch erfgoed aan te treffen zeer reëel is.

Voor wat de afbakening van de archeologische zones in de historische steden betreft, werden in een project, dat liep van 2007 tot 2009 en uitgevoerd werd door VUB in opdracht van VIOE, **55**

stadskernen op kaart afgebakend. Het betreft 5935 ha hetzij 0,44 % van het Vlaamse grondgebied.

De ‘stedelijke’ archeologische zones zijn dus die zones die in de vroegmoderne periode ook als stedelijke nederzetting gepercipieerd werden en ook als zodanig een stedelijk leven en een stedelijke activiteit hadden. Daarbinnen zullen zones waar geen archeologisch erfgoed meer te verwachten valt verder dienen te worden aangeduid als onderstaand aangegeven.

Om vervolgens tot een voor Vlaanderen gebiedsdekkende inventaris te komen, screenen onderzoekers momenteel de Centrale Archeologische Inventaris (CAI), waarin de gekende archeologische waarnemingen opgenomen zijn, en worden gemeente per gemeente zones afgebakend. Omwille van hun enorme archeologische rijkdom werd een aparte werkwijze gevolgd om de historische stedelijke kernen af te bakenen. Om de kennis over archeologische zones die elders aanwezig is te kunnen inventariseren, werd een handleiding voor het afbakenen van archeologische zones opgesteld. Een eerste werk is de precieze afbakening van de archeologische zone. Dit betreft voornamelijk een *desktop*-oefening : er wordt gewerkt op basis van beschikbare en toegankelijke informatie. Indien dit toch noodzakelijk blijkt, gebeurt een bijkomend terreinonderzoek. Op basis van de beschikbare gegevens wordt een inventarisfiche opgemaakt. Deze fiche bevat minstens volgende gegevens: (1) de naam van de zone, (2) de administratieve gegevens, (3) een beschrijvend gedeelte, (4) een motivatie voor de afbakening, (5) bibliografie, afbakening en documentatie. Bijkomend worden kunnen ook nog gegevens worden ingevuld met betrekking tot de inhoudelijke waarden, de belevingswaarden en aanbevelingen voor de aanpak bij (voor)onderzoek of

bij beheer *in situ*. Alle dossiers ondergaan vervolgens een *review*proces alvorens ze worden ingevoerd in de databank. Op dit ogenblik (maart 2012) is een 300-tal archeologische zones onderzocht en afgebakend. Niet alle gemeenten zijn vandaag al onderzocht. Bij een eerste vaststelling tegen eind 2013 streven we naar een evenwichtige spreiding van de archeologische zones over het hele Vlaamse Gewest. De Inventaris van de Archeologische Zones zal op gelijkaardige manier als de Inventaris Bouwkundig Erfgoed beschikbaar worden gesteld via het internet, waarbij deze zones worden georeferentieerd op een publiek te consulteren GIS-laag.

Omwille van de maatschappelijke impact van de afbakening van de archeologische zones wordt een ambtelijk-politieke begeleidingsgroep samengesteld, aangevuld met leden van de KCML. Deze begeleidingsgroep zal periodiek de gehanteerde methodologie alsook de stand van zaken van de afbakening van archeologische zones opvolgen en bespreken.

Er werd ook een plan van aanpak opgemaakt voor de afbakening van **zones waar geen archeologisch erfgoed meer te verwachten valt**. Ook dit beoogt een grotere rechtszekerheid voor de ruimtelijke initiatiefnemers. Immers, de kennis over gebieden waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt, maakt het nemen van initiatieven zonder archeologisch vooronderzoek mogelijk. In de eerste versie van deze kaart werden alvast de harde verstoringen (bijvoorbeeld door grote ontginningen) opgenomen, dit wil zeggen gebieden waar we systematisch zeker kunnen zijn dat geen archeologie meer aanwezig is. Bij de stedelijke en intergemeentelijke archeologische diensten is veel kennis aanwezig over de zones waar – door verstoringen e.a. – geen archeologisch erfgoed meer te verwachten valt. De betrokken diensten worden zo snel mogelijk uitgenodigd om hun informatie ter beschikking te stellen in functie van de afbakening van zones waar geen archeologisch erfgoed meer te verwachten valt.

De **landschapsatlas** bevat de waardevolle relictten van het vroegere, traditionele landschap. Hij bestrijkt het volledige Vlaamse gebied met uitzondering van de stedelijke kernen en de dicht bebouwde agglomeraties. Die historische landschapselementen geven aan hoe het landschap gegroeid is. Ze worden opgespoord met behulp van historische kaarten, luchtfoto's, literatuurstudie en mondelinge informatie. De landschapsatlas bestaat uit een set digitale kaarten, opgemaakt als GIS-lagen en gekoppeld aan een databank met beschrijvingen van de relictten. Deze databank wordt ontsloten via de website van het AGIV. De relictten kunnen punt- en lijnvormig zijn, maar ook grotere gebieden, zoals de relictzones en ankerplaatsen worden onderscheiden. Tussen 1996 en 2000 zijn de provinciale landschapsatlassen opgesteld in opdracht van de toenmalige Afdeling Monumenten en Landschappen. Die atlassen werden in 2001 samengevoegd en herwerkt tot één landschapsatlas voor Vlaanderen. De basisinformatie voor de huidige atlas is ondertussen meer dan 10 jaar oud. In 2004 heeft het VIOE het wetenschappelijk beheer overgenomen. Op dit ogenblik loopt een project om de ankerplaatsen te actualiseren, mede in het kader van de aanduiding van deze gebieden. Deze actualisatie en aanvulling gebeurt aan de hand van een aantal vuistregels en richtlijnen. Hierbij wordt eerst alle bestaande informatie verzameld, afkomstig uit de bestaande Landschapsatlas, maar ook uit andere inventarissen zoals deze voor bouwkundig erfgoed of zoals de CAI. Na een wetenschappelijk basisonderzoek wordt steeds overgegaan tot een terreinbezoek. Er wordt daarna interdisciplinaire input gevraagd aan de erfgoedconsulenten. Deze informatie wordt samen verwerkt om te komen tot een geactualiseerde ankerplaats, waarbij in een motivatienota wordt aangegeven waarom een ankerplaats wordt uit- of ingebreed of waarom een nieuwe ankerplaats werd aangemaakt.

Ook bij **de inventarisatie van de houtige beplantingen met erfgoedwaarde** wordt volgens een gekende methodologie gewerkt, waarbij de typologie van het element, de conditie van het element en de erfgoedwaarden op systematische wijze in kaart worden gebracht.

Dergelijke handleidingen en richtlijnen geven een goed inzicht in hoe een bepaalde selectie tot stand komt. Het is de bedoeling om alle handleidingen en richtlijnen raadpleegbaar te maken voor

iedereen, zodat elke burger inzicht kan krijgen in de manier waarop een bepaalde selectie tot stand komt. Het is echter niet mogelijk om deze verschillende methodologieën voor het inventariseren in regelgeving om te zetten. Dit zou de regelgeving te complex en ondoorzichtig maken.

Vandaag wordt op Vlaams niveau bovendien werk gemaakt van de uitbouw van één geïntegreerde inventaris voor alle onroerend erfgoed. De databank wordt permanent geactualiseerd, geoptimaliseerd en aangevuld, en er wordt werk gemaakt van de integratie van de deelinventarissen. De rechtsgevolgen van de vastgestelde inventarissen zijn verschillend en dus blijven onderscheiden inventarissen noodzakelijk. De integratie van de inventarissen situeert zich dus op het vlak van de digitale ontsluiting en van de procedure voor vaststelling (één procedure voor de verschillende inventarissen).

De criteria voor het opnemen of schrappen van een onroerend goed in een inventaris (art. 4.1.2.)

De criteria voor het opnemen van een landschapsrelict in de *vastgestelde landschapsatlas* zijn:

- de vastgestelde relictten zijn landschapsrelictten die getuige zijn van het vroegere, traditionele landschap en die omwille van hun archeologische, artistieke, culturele, esthetische, historische, ruimtelijk structurerende, sociale en/of wetenschappelijke betekenis erfgoedwaarden hebben op basis van waarnemingen en wetenschappelijke argumenten;
- de samenhang, de gaafheid en de herkenbaarheid van deze landschapsrelictten bepalen of zij kunnen worden opgenomen in de vastgestelde landschapsatlas.

De criteria voor het opnemen van een archeologische zone in de *vastgestelde inventaris van archeologische zones* zijn:

- de vastgestelde archeologische zones zijn zones waar archeologen op basis van waarnemingen en wetenschappelijke argumenten kunnen onderbouwen dat er met hoge waarschijnlijkheid overblijfselen, voorwerpen of andere sporen van menselijk bestaan aanwezig zijn die getuigenis afleggen van tijdperken en beschavingen waarvoor opgravingen of vondsten of andere methoden van onderzoek een betekenisvolle bron van informatie zijn;
- de overblijfselen, voorwerpen of andere sporen in de vastgestelde archeologische zones zijn waarschijnlijk voldoende goed bewaard opdat zij archeologische waarde hebben.

Het is evident om als criteria voor *het afbakenen van gebieden waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt* de negatieve criteria van archeologische zones te gebruiken, namelijk:

- de vastgestelde gebieden zijn gebieden waar archeologen op basis van waarnemingen en wetenschappelijke argumenten kunnen onderbouwen, dat er geen overblijfselen, voorwerpen of andere sporen van menselijk bestaan aanwezig zijn die getuigenis afleggen van tijdperken en beschavingen waarvoor opgravingen of vondsten of andere methoden van onderzoek een betekenisvolle bron van informatie zijn;
- of de overblijfselen, voorwerpen of andere sporen van de vastgestelde gebieden zijn met zekerheid onvoldoende goed bewaard opdat zij archeologische waarde hebben.

Gemeenten zullen betrokken worden bij de opmaak van de kaart met gebieden waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt. Zo zal aan stadsarcheologen, Intergemeentelijke Archeologische Diensten en Intergemeentelijke Onroerenderfgoeddiensten worden gevraagd om op basis van hun kennis en onderzoek van het grondgebied van de gemeente gegevens aan te leveren bij de Vlaamse administratie bevoegd voor onroerend erfgoed voor de afbakening van deze zones.

De criteria voor het opnemen van een bouwkundig relict in de *vastgestelde inventaris van het bouwkundig erfgoed* zijn:

- de vastgestelde relictten zijn bouwkundige relictten die omwille van hun archeologische, architecturale, artistieke, culturele, esthetische, historische, industrieel-archeologische,

- ruimtelijk structurerende, sociale, stedenbouwkundige, volkskundige en/of wetenschappelijke betekenis erfgoedwaarde hebben op basis van waarnemingen en wetenschappelijke argumenten;
- de bouwkundige relict is bewaard. Voor bouwkundige gehelen geldt: ze zijn (deels) bewaard.

De criteria voor het opnemen van een relict in de *vastgestelde inventaris van historische tuinen en parken* zijn:

- de vastgestelde relict is historische tuin of historisch park die omwille van hun archeologische, architecturale, artistieke, culturele, esthetische, historische, industrieel-archeologische, ruimtelijk structurerende, sociale, stedenbouwkundige, volkskundige en/of wetenschappelijke betekenis erfgoedwaarde hebben op basis van waarnemingen en wetenschappelijke argumenten;
- de historische tuin of park is bewaard.

De criteria voor het opnemen van een houtig relict in de *vastgestelde inventaris van houtige beplantingen met erfgoedwaarde* zijn:

- De vastgestelde relict is houtig relict die omwille van hun archeologische, architecturale, artistieke, culturele, esthetische, historische, industrieel-archeologische, ruimtelijk structurerende, sociale, stedenbouwkundige, volkskundige en/of wetenschappelijke (dendrologische) betekenis erfgoedwaarde hebben;
- de houtige relict is bewaard.

5. Toelatingsplichtige handelingen aan of in beschermde goederen

5.1. Decretale bepaling

Art. 6.4.2. De Vlaamse Regering stelt de algemene voorschriften voor instandhouding en onderhoud vast.

Art. 6.4.4. Handelingen aan of in beschermde goederen opgelijst door de Vlaamse Regering of opgenomen in het beschermingsbesluit waarvoor geen stedenbouwkundige vergunning of verkavelingsvergunning vereist is, kunnen niet worden aangevat zonder toelating van het agentschap of, in voorkomend geval, van de erkende onroerenderfgoedgemeente waar het beschermde goed ligt tenzij zij zijn opgenomen in een overeenkomstig artikel 8.1.1 goedgekeurd beheersplan;

De Vlaamse Regering bepaalt de nadere regelen voor het aanvragen en afleveren van de toelating.

Als voor handelingen aan of in beschermde goederen een stedenbouwkundige vergunning of verkavelingsvergunning vereist is, wint de vergunningverlenende overheid in eerste aanleg advies in bij het agentschap overeenkomstig de procedurebepalingen van de V.C.R.O. Dit advies heeft de gevolgen als omschreven in artikel 4.3.3 en 4.3.4 van de V.C.R.O. Het advies toetst de voorliggende handelingen aan het actief en passief behoudsbeginsel alsook aan de bepalingen van het individuele beschermingsbesluit van het betrokken onroerend erfgoed.

Art. 6.4.6. Als het agentschap of de erkende onroerenderfgoedgemeente de toelating toekent, weigert of er voorwaarden aan koppelt, kan de aanvrager, het agentschap of iedere belanghebbende een georganiseerd administratief beroep instellen bij de Vlaamse Regering. De Vlaamse Regering kan over het beroepsschrift advies inwinnen bij de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed.

Elke instantie die een administratief beroep over een beslissing tot toekenning of weigering van een vergunning behandelt, wint advies in bij de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed in zoverre het verzoekschrift middelen opwerpt over het advies van het agentschap, vermeld in artikel 6.4.4, tweede lid, of de behandeling van dat advies door de vergunningverlenende overheid. De Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed bezorgt het advies binnen een ordetermin van vijftientig dagen na ontvangst van de adviesvraag aan de Vlaamse Regering. Als het uitvoeren van de vergunning ernstige schade kan toebrengen aan een beschermd goed, kan de Vlaamse Regering het advies van de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed bindend verklaren.

Het administratief rechtscollege dat jurisdictionele beroepen behandelt over beslissingen tot toekenning of weigering van een stedenbouwkundige vergunning of verkavelingsvergunning kan advies inwinnen bij de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed als het verzoekschrift middelen opwerpt over de toekenning of weigering van een toelating van handelingen aan of in beschermde goederen.

De Vlaamse Regering regelt de inwerkingtreding van de administratieve beroepsprocedure, vermeld in het eerste, tweede en derde lid.

5.2. Uitvoering

Het bestaande juridisch kader³ omvat absolute en relatieve verbodsbepalingen, gebodsbepalingen en technische onderhoudsrichtlijnen. De toekomstige regeling stelt de instandhoudings- en onderhoudsplichten en de toelatingsplichten overzichtelijk vast. Daarnaast blijft het absoluut verbod tot het ontsieren, beschadigen en vernielen van beschermd onroerend erfgoed algemeen gelden. De onderhoudsrichtlijnen worden niet langer in het uitvoeringsbesluit opgenomen.

De schending van het algemene beschadigingsverbod en het niet naleven van de instandhoudings- en onderhoudsplicht en van de toelatingsplicht (uitvoering zonder of in strijd met toelating) is strafbaar.

Een gedetailleerde lijst van generieke, specifieke en aanvullende instandhoudings- en onderhoudsplichten en toelatingsplichten is opgesteld vanuit de huidige praktijk en regelgeving. De thans geldende uitvoeringsbepalingen zijn doorgelicht: sommige bepalingen zijn veralgemeend, andere zijn geschrapt of aangevuld. Daarnaast zijn enkele nieuwe bepalingen toegevoegd om bestaande lacunes op te vullen.

Algemene voorschriften voor instandhouding en onderhoud (art. 6.4.2.)

De noodzakelijke en meest dringende werkzaamheden worden niet-limitatief als instandhoudings- en onderhoudsplichten opgelijst. Het gaat om werken voor instandhouding en onderhoud, zoals het treffen van veiligheidsmaatregelen tegen brand, blikseminslag, waterschade of diefstal, noodmaatregelen en dringende herstelwerken, handelingen die (vervolg)schade voorkomen of (met vakkennis uitgevoerde) handelingen die het voortbestaan en de goede werking van het goed garanderen.

De algemene voorschriften worden maximaal gegeneraliseerd. Hoewel de integratie van de bepalingen voor de beschermde monumenten, stads- en dorpsgezichten, cultuurhistorische landschappen en archeologische monumenten wordt nagestreefd, is een zekere categorisering onvermijdelijk door de grote diversiteit aan erfgoedvormen en door de oppervlakteverschillen en detailleringsgraad van de erfgoedelementen en –kenmerken. Het bewijs hiervan zijn de vele, gedetailleerde aanvullende voorschriften voor specifieke (onderdelen van) monumenten die wegens hun eigenheid een meer gespecialiseerde behandeling vereisen, zoals orgels, beiaarden, klokken, torenuurwerken, industrieel erfgoed.

De beschermingsvoorschriften kunnen de uitvoering van de bestemming van een plan van aanleg of ruimtelijk uitvoeringsplan niet verhinderen. De individuele beschermingsvoorschriften kunnen de verordenende bestemmingsvoorschriften van de geldende plannen van aanleg of de stedenbouwkundige voorschriften van ruimtelijke uitvoeringsplannen dus slechts verfijnen of aanvullen. In die zin situeren beschermingsvoorschriften zich op een inrichtings- en beheersniveau.

³ BVR van 17/11/1993 tot bepaling van de algemene voorschriften inzake instandhouding en onderhoud van monumenten en stads- en dorpsgezichten; BVR van 20/4/1994 tot uitvoering van het decreet van 30 juni 1993 houdende de bescherming van het archeologisch patrimonium en BVR van 3/6/1997 houdende algemene beschermingsvoorschriften, advies- en toestemmingsprocedure, instelling van een register en vaststelling van een herkenningsteken voor beschermde landschappen

Toelatingsplichtige handelingen aan of in beschermde goederen (art. 6.4.4.)

In het uitvoeringsbesluit wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen toelatingsplichtige en niet-toelatingsplichtige handelingen.

Er is geen toelating vereist voor het uitvoeren van regulier onderhoud en voor het uitvoeren van werken die uitdrukkelijk in een beheersplan zijn vermeld. “Regulier onderhoud” betreft werken die geen wijziging qua materiaal, uitvoeringstechniek of uitzicht impliceren.

Een zekere interpretatiemarge is onvermijdelijk bij de beoordeling of een handeling al dan niet toelatingsplichtig is. Als algemene regel geldt dat handelingen toelatingsplichtig zijn zodra ze niet als normale onderhoudswerken te beschouwen zijn of als een oordeelkundige uitvoering noodzakelijk is. Deze werken worden omwille van de rechtszekerheid nog steeds limitatief opgelijst.

Bij de actualisatie van de huidige regeling wordt een maximale generalisatie nagestreefd, zodat de regeling eenvoudiger en overzichtelijker wordt. Verder gelden per erfgoedvorm (beschermd monument, stads- en dorpsgezicht, archeologische site of cultuurhistorisch landschap) specifieke toelatingsplichten, die niet te veralgemenen zijn. Naast de generieke en specifieke toelatingsplichten zijn omwille van de eigenheid van enkele bijzondere erfgoedtypes nog enkele bijkomende toelatingsplichten van toepassing, m.n. voor orgels, beiaarden, klokken en torenuurwerken (beschermd als monument), voor specifieke landschapselementen en hoogstamboomgaarden en voor tuinen en parken (beschermd als cultuurhistorisch landschap).

Op termijn wordt de toelatingsplicht maximaal geregeld in de individuele beschermingsbesluiten. De beschermingsbesluiten die na de inwerkingtreding van het decreet genomen worden, sommen gedetailleerd de erfgoedelementen en -kenmerken op die aan de basis liggen van de bescherming. Elke handeling aan deze erfgoedelementen- of kenmerken vergt dan een toelating. Voor dergelijk gedetailleerde beschermingsbesluiten, blijft slechts een beperkt deel van de geactualiseerde lijst van toepassing, m.n. de generieke toelatingsplichten die het erfgoedobject overstijgen.

Er geldt een toelatingsplicht voor het verplaatsen van cultuurgoederen en demonteerbare onderdelen van beschermde goederen. De toelatingsplicht geldt ook voor bepaalde tijdelijke activiteiten, zoals het organiseren van manifestaties die door hun specifieke kenmerken of door de volkstoeeloop die ze teweeg brengen schade kunnen toebrengen aan het erfgoed. Behoudens voor handelingen met een permanent karakter, kan de toelating dus verleend worden voor tijdelijke activiteiten die eenmalig of meermaals voorkomen, alsook voor een reeks activiteiten gedurende een bepaalde periode (activiteitenkalender).

Voor schadegevallen en het treffen van noodmaatregelen bij calamiteiten wordt nog steeds voorzien in een meldingsplicht.

Zoals de SARO in haar advies van 31/8/2011 heeft opgemerkt, is het bij de bescherming van grotere gehelen aangewezen een gedifferentieerde aanpak te hanteren. Een flexibeler omgang met de niet waardevolle elementen in de beschermde gebieden is wenselijk, zodat niet elke kleine handeling aan om het even welk goed zonder meer toelatingsplichtig is. Deze doelstelling vertaalt zich in minder

stringente voorschriften voor beschermde stads- en dorpsgezichten, beschermde cultuurhistorische landschappen, beschermde archeologische zones en voor de overgangszones. Zo blijven werken aan het interieur van gebouwen, gelegen in een beschermd stads- of dorpsgezicht, niet toelatingsplichtig.

De toelatingsregeling is immuun voor mogelijke wijzigingen van de vergunnings- en meldingsplichten, die voortvloeien uit de VCRO en/of andere regelingen. Zo mag een eventuele versoepeling van de thans geldende stedenbouwkundige meldingsplicht er niet toe leiden dat bepaalde handelingen (vb. het maken van een nieuwe gevelopening) niet langer toelatingsplichtig kunnen worden gesteld. Evenmin kan een eventuele wijziging van andere wet- en regelgeving de beschermingsdoelstellingen ondermijnen.

Uiteraard is het niet de bedoeling om de eigenaars en beheerders cumulatief te verplichten tot het aanvragen van verschillende sectorale toelatingen en machtigingen. Onder impuls van de parlementaire commissie Versnelling Maatschappelijk Belangrijke Investeringsprojecten wordt binnen de Vlaamse overheid werk gemaakt van de integratie van verschillende procedures (cf. project omgevingsvergunning). Een mogelijkheid bestaat erin om in de procedure voor het afleveren van een toelating een afstemmings- en adviesmechanisme in te bouwen. Bovendien worden de toelatingsplichten redactioneel afgestemd met de reeds bestaande bepalingen in andere sectorregelgeving.

Toelatingsprocedure: aanvragen en afleveren van de toelating (art. 6.4.4.)

De procedure verloopt niet langer volgens een ordetermin maar volgens een termijn met verplichtend karakter. De eigenaar of houder van een ander zakelijk recht van het beschermd onroerend goed dient het aanvraagdossier in. Het dossier omvat minstens een beschrijving en lokalisatie van de werken, de periode van de uitvoering en beeldmateriaal. Het dossier wordt gedurende maximaal 14 dagen onderworpen aan een volledigheds- en ontvankelijkheidsonderzoek. De ontvankelijke en volledig verklaarde aanvraag wordt nadien gedurende maximaal 30 dagen beoordeeld door de Vlaamse administratie of door de onroerende goederengemeente. Dit veronderstelt dat een onderzoek ten gronde op basis van de dossiergegevens mogelijk is. De behandelingstermijn bedraagt maximaal 45 dagen, zoniet wordt de toelating geacht te zijn geweigerd.

Administratieve beroepsprocedure (art. 6.4.6)

Het beroep wordt ingesteld binnen een termijn van dertig dagen die ingaat de dag na deze waarop de bestreden beslissing werd betekend. Het beroepsdossier omvat minstens een gemotiveerd beroepschrift, een kopie van de aanvraag voor de schriftelijke vergunning en van de bestreden beslissing. Het dossier wordt eveneens onderworpen aan een ontvankelijkheids- en volledighedsonderzoek en een onderzoek ten gronde.

6. Subsidies en premies

6.1. Decretale bepaling

Art. 10.1.1. De Vlaamse Regering kan binnen de perken van de daartoe op de begroting van de Vlaamse Gemeenschap beschikbare kredieten:

- 1° samenwerkingsovereenkomsten sluiten met erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten, Regionale Landschappen en erkende onroerenderfgoeddepots en in het kader daarvan subsidies toekennen;
- 2° beheersovereenkomsten sluiten met de zakelijke rechthouder of beheerder van een archeologische site, monument, een of meer percelen in een cultuurhistorisch landschap, stads- of dorpsgezicht of erfgoedlandschap en in het kader van de beheersovereenkomst subsidies toekennen;
- 3° projectsubsidies toekennen.

De Vlaamse Regering bepaalt de nadere regels daarvoor.

Art. 10.2.1. De Vlaamse Regering kan binnen de perken van de daartoe op de begroting van de Vlaamse Gemeenschap beschikbare kredieten:

- 1° premies toekennen voor werken aan of in beschermd goederen en in erfgoedlandschappen;
- 2° meerjarenpremieovereenkomsten sluiten voor grote en langdurige werken aan of in beschermd onroerend erfgoed en erfgoedlandschappen;
- 3° premies toekennen voor de opmaak van een beheersplan overeenkomstig artikel 8.8.1, §1;
- 4° premies toekennen voor beheer van beschermd onroerend erfgoed en erfgoedlandschappen;
- 5° premies toekennen voor het beheer van onroerend erfgoed waarvoor een beheersplan is goedgekeurd overeenkomstig artikel 8.1.1;
- 6° premies toekennen voor maatregelen ten behoeve van de algemene landschapszorg, opgenomen in een goedgekeurd actieprogramma onroerend erfgoed;
- 7° premies toekennen bij buitensporige directe kost van het verplicht uit te voeren archeologisch onderzoek zoals opgenomen in de bekrachtigde archeologienota.

De Vlaamse Regering bepaalt de nadere regels daarvoor.

6.2. Uitvoering

Subsidies (art. 10.1.1.)

Vernieuwend aan het ontwerp van decreet is dat het een basis voorziet voor structurele subsidiëring, het afsluiten van beheersovereenkomsten en het verlenen van projectsubsidies. Objectieve criteria zullen aan de basis liggen van de toekomstige subsidiëring. Bij de uitwerking van het subsidiestelsel wordt naar afstemming gezocht met het cultureelerfgoeddecreet.

Samenwerkingsovereenkomsten

Erkende IOED'en, erkende erfgoeddepots en Regionale Landschappen kunnen vrijwillig een samenwerkingsovereenkomst afsluiten met de Vlaamse overheid voor hun activiteiten met

betrekking tot het onroerend erfgoed (al dan niet beschermd). De samenwerking met de Regionale Landschappen wordt momenteel besproken in het kader van de bestuurlijke reorganisatie volgens het Witboek Interne Staatshervorming.

De erkenning geldt als algemene subsidievoorwaarde. De erkenning van Regionale Landschappen is niet voorzien in het ontwerp van decreet, maar de bestaande voorwaarden conform het Besluit van de Vlaamse Regering van 21 januari 2011 blijven van toepassing.

De subsidie omvat personeels- en werkingsmiddelen. Projectmiddelen worden niet langer toegekend, waardoor partners worden gestimuleerd om gebruik te maken van andere financieringsstelsels. Deze aanpak impliceert een grote lastenverlaging (minder administratieve controle) en bevordert een gebiedsdekkende werking.

De subsidies worden jaarlijks toegekend. Voor de bestaande IAD'en en IOED'en wordt in een overgangsmaatregel voorzien zodat zij binnen een korte termijn kunnen voldoen aan de nieuwe voorwaarden voor erkenning en subsidiëring.

In het kader van de jaarlijkse evaluatie van de samenwerkingsovereenkomst wordt het jaarverslag getoetst aan de resultaatsverbintenis, waarin de opdracht en organisatie van de partner zijn omschreven.

Beheersovereenkomsten

Landbouwers en particulieren kunnen vrijwillig een beheersovereenkomst afsluiten met de Vlaamse overheid voor een bepaalde periode. De beheersovereenkomst heeft voornamelijk betrekking op het regulier onderhoud van ruraal, niet beschermd erfgoed: het bodemarchief, klein bouwkundig erfgoed, reliëfvormen, houtig erfgoed en landbouwkundig erfgoed. Een beheersovereenkomst is gericht op het behoud van de typische erfgoedwaarden van het Vlaamse platteland. Concreet gaat het om het opwaarderen van groene erfgoedwaarden in het landschap, het stimuleren van aangepast grondgebruik, het beheren van beeldbepalende bouwkundige erfgoedobjecten, het creëren van randvoorwaarden die een langdurig behoud van het bodemarchief garanderen en het stimuleren van traditionele teelten en teeltwijzen.

De onderhoudswerken hebben voornamelijk betrekking op kleine werken, zoals het scheren van hagen of het kalken van kapellen. Beheersvergoedingen mogen niet beperkt worden tot kleine landschapselementen met erfgoedwaarde. Eventueel kunnen hier uitzonderingen worden voorzien voor specifieke maatregelen, zoals een financiële tegemoetkoming voor de bewijsbare meerkost van initiatieven voor het landschappelijk inpassen van agrarische architectuur, ingevolge voorwaarden opgelegd in het kader van een stedenbouwkundige vergunning en betrekking hebbend op het gebruik van materialen en technieken of de locatiekeuze, die vanuit bedrijfseconomisch oogpunt minder rendabel zijn.

Tegenover de verbintenis van de eigenaar voor regelmatig onderhoud staat een kleine financiële vergoeding. De toekenning gebeurt op forfaitaire basis (vaste bedragen voor werken per oppervlakte-eenheid of item).

Projectsubsidies

Verenigingen en particulieren kunnen projectsubsidies ontvangen voor bovenlokale projecten met een educatief of sensibiliserend karakter. De projecten beogen een duurzame ontsluiting en beleving van het onroerend erfgoed (al dan niet beschermd) voor het brede publiek. Projecten met betrekking tot het varend, rijdend, vliegend, rollend erfgoed, heraldiek of projecten zonder band met een erfgoedplaats komen echter niet in aanmerking. Jaarlijks wordt een thematische projectoproep gelanceerd op basis van criteria voor deelnemers (particulieren en rechtspersonen) en criteria voor projecten. Een onafhankelijke jury selecteert de projecten op basis van specifieke beoordelingscriteria.

In het licht van het nieuwe archeologiebestel kunnen erkende archeologen projectsubsidies ontvangen voor het uitvoeren van synthetiserend en zgn. post-excavation onderzoek. De archeologiesector kan immers slechts goed renderen wanneer hij in staat wordt gesteld verbrokkelde informatie tot historische kennis en inzicht om te vormen. Dat is zijn maatschappelijke kerntaak. Dit essentiële sluitstuk van de preventieve archeologische cyclus verantwoordt de gevraagde en gedane investeringen en zet de stap naar bredere maatschappelijke ontsluiting. Er zijn twee vormen van onderzoek te onderscheiden:

- sitegerichte uitwerkingen (post-excavation): onderzoek dat de vereisten van het basisrapport overstijgt. Het kan gaan om een bijzondere categorie van sporen of vondsten die het preventieve onderzoek aan het licht bracht, of om de toepassing van analysemethoden en technieken die verder reiken dan in de bekrachtigde archeologienota voor het beschikbaar maken van de basisinformatie van de site nodig werd geacht;
- synthesesgerichte uitwerkingen: thematisch onderzoek dat de individuele site overstijgt. Het kan gaan om onderzoek naar een periode, een regio, een type van archeologische verschijnselen of een aspect van de samenleving in het verleden.

De onderzoeksprojecten moeten globaal aan drie criteria voldoen, nl. wetenschappelijke en maatschappelijke relevantie, kwaliteit van de bronnen en sites en kwaliteit van de uitvoerders en de wetenschappelijke omkadering.

Premies (art. 10.2.1.)

De premie betreft een semi-gereguleerde subsidie. Een project komt enkel voor een premie in aanmerking als het betrekking heeft op beschermd onroerend erfgoed of een erfgoedlandschap en in functie staat van het behoud en het versterken van de erfgoedwaarde. De premie voor het uitvoeren van verplicht archeologisch onderzoek geldt uiteraard ook voor niet-beschermd goederen.

Wat komt voor een premie in aanmerking?

De toekomstige premiereregeling onderscheidt in hoofdzaak premies voor de opmaak van een beheersplan en premies voor werken, die al dan niet in een beheersplan zijn opgenomen.

1° Premies voor de opmaak van een beheersplan

Met het oog op een meer gestructureerd beheer van het beschermd onroerend erfgoed, wordt de opmaak van een beheersplan en dus het planmatig werken vanuit een duurzame beheervisie gestimuleerd.

Alle beheersplannen hebben een geldigheidstermijn van 10 jaar. Bij de opmaak van een beheersplan besteedt men aandacht aan het onderscheid tussen erfgoedkenmerken en -elementen, met inbegrip van de cultuuroederen, waarvoor al dan niet een premie kan verkregen worden.

2° Premies voor het uitvoeren van werken

Het onduidelijke en achterhaalde onderscheid tussen onderhoud en restauratie verdwijnt.

De betoelaagbare werkzaamheden worden niet langer opgenomen in een lijst, maar afgetoetst aan een positief criterium: de noodzaak van de werken voor het behoud (of de herwaardering) van de erfgoedwaarde. De werken worden slechts betoelaagd indien ze nodig zijn om aanwezige waardevolle erfgoedelementen of -kenmerken te bewaren of om deze te herstellen mits dit herstel voor de erfgoedwaarden wenselijk is.

Bijgevolg is het mogelijk dat binnen de bescherming gelegen onroerende goederen, of onderdelen of elementen hiervan, niet voor een premie in aanmerking komen wegens het gebrek aan aantoonbare erfgoedwaarde.

Reguliere onderhoudswerken die vallen onder het normale eigenaarsonderhoud komen niet voor betoelaging in aanmerking.

De betoelaging van werken aan cultuuroederen die integrerend deel uitmaken van een beschermd monument wordt beperkt tot deze vermeld in het beschermingsbesluit of in een goedgekeurd beheersplan.

Daarnaast geeft een lijst aan welke werken in geen geval in aanmerking komen voor premie. Renovatie- en verbeteringswerken (vb. plaatsen van nieuwe liften, plaatsen van nieuwe sanitaire installaties, isolatiewerken), ontsluitingswerken (behoudens open erfgoed), werken die uitgevoerd worden door de initiële overtreder nadat verwaarlozing is vastgesteld bij proces-verbaal.

De minister stelt een lijst vast van werken die op forfaitaire basis in aanmerking komen voor premieverlening.

Voor gebouwen die bestemd zijn voor een erkende eredienst zijn er specifieke dossiervoorwaarden m.n. de voorafgaandelijke opmaak van een meerjarenplan. Dit plan, dat opgemaakt wordt bij het aantreden van het nieuwe gemeentebestuur voor alle gebouwen bestemd voor de eredienst die op het grondgebied van een gemeente gelegen zijn, legt financiële afspraken vast maar geeft ook een strategische visie op de toekomst van deze gebouwen.

Premies voor de buitensporige directe uitvoeringskost van het verplicht archeologisch onderzoek

Zie hoofdstuk 7. Het Archeologisch solidariteitsfonds

7. Premies voor de buitensporige directe uitvoeringskost van het verplicht archeologisch onderzoek en archeologisch solidariteitsfonds

7.1. Decretale bepaling

Art. 10.2.1. De Vlaamse Regering kan binnen de perken van de daartoe op de begroting van de Vlaamse Gemeenschap beschikbare kredieten:

7° premies toekennen bij buitensporige directe kost van het verplicht uit te voeren archeologisch onderzoek zoals opgenomen in de bekrachtigde archeologienota.

Art. 10.3.4. De Vlaamse Regering kan één archeologisch solidariteitsfonds erkennen als het minstens voldoet aan de volgende voorwaarden:

1° het archeologisch solidariteitsfonds wordt opgericht in de vorm van een vereniging zonder winstoogmerk;

2° zowel natuurlijke personen als privaatrechtelijke en publiekrechtelijke rechtspersonen kunnen lid worden van het archeologisch solidariteitsfonds;

3° het archeologisch solidariteitsfonds legt zijn leden, op straffe van uitsluiting, de betaling van een bijdrage op waarvan de berekeningswijze overeengekomen wordt tussen het archeologisch solidariteitsfonds en de Vlaamse Regering. De bijdrage is afhankelijk van de mate waarin het lid als initiatiefnemer of als aannemer van diensten of werken voor rekening van derden activiteiten uitvoert die gepaard gaan met bodemingrepen;

4° het archeologisch solidariteitsfonds vergoedt zijn leden of de natuurlijke personen of rechtspersonen waarvoor zijn leden optreden als architect, aannemer van werken of erkende archeoloog, voor een deel van de kosten die gepaard gaan met archeologische opgravingen die worden uitgevoerd in overeenstemming met afdeling 5 van hoofdstuk 5. De voorwaarden hiervan worden opgenomen in een overeenkomst tussen het archeologisch solidariteitsfonds en de Vlaamse Regering.

Art. 10.3.5. Het archeologisch solidariteitsfonds ontvangt, binnen de beschikbare begrotingskredieten, een toelage van het Vlaams Gewest die onder andere kan worden aangewend voor de werking van het fonds. De Vlaamse Regering bepaalt de nadere regels voor de berekeningswijze van de toelage op basis van een rapporteringsmechanisme, de wijze van toekenning en uitbetaling en controlemaatregelen.

7.2. Uitvoering

Het ontwerpdecreet bevat twee instrumenten waarmee het vandaag toegepaste en internationaal algemeen geldende principe dat de initiatiefnemer van een bodemverstorende activiteit instaat voor de kosten van noodzakelijke archeologisch (voor-) onderzoek, gemilderd wordt:

- het toekennen van premies bij buitensporige directe kost van het verplicht uit te voeren archeologisch onderzoek.
- de oprichting van een archeologisch solidariteitsfonds.

Het is de bedoeling om deze beide instrumenten, nadat het decreet in werking is getreden doch voor de inwerkingtreding van hoofdstuk 5 daadwerkelijk tot stand te brengen en in te zetten, en op die manier tegemoet te komen aan de bekommernis dat de kosten van archeologisch onderzoek in

sommige gevallen de draagkracht van overheden, ondernemingen en particulieren overstijgen, of buitensporig zijn in verhouding tot de omvang of de waarde van het bouwproject in kwestie.

Premies zullen slechts kunnen toegekend worden in gevallen waarin tussenkomst vanuit het archeologisch solidariteitsfonds niet mogelijk is. Concreet is dit het geval wanneer het gaat over bouwprojecten van particuliere personen en van kleine ondernemingen of verenigingen, die niet regelmatig als bouwheer optreden, en waarvan dus niet verwacht kan worden dat ze zich aansluiten bij en bijdragen betalen aan het archeologisch solidariteitsfonds. Indien de directe kost van het verplicht uit te voeren archeologisch onderzoek zoals opgenomen in de bekrachtigde archeologienota meer dan 2% van het bouwproject inhoudt, dan treedt het premiesysteem in werking.

Overheden, organisaties en ondernemingen die regelmatig als bouwheer optreden, hebben er belang bij om lid te worden van het archeologisch solidariteitsfonds waarvoor het decreet de basis legt. De oprichting van het fonds, dat vervolgens door de Vlaamse Regering erkend en betoelaagd wordt, hangt af van de wil van voldoende aantal deelnemers om dit te doen, maar de Vlaamse Regering zal het nodige initiatief aan de dag leggen om de nodige partijen bij elkaar te brengen om dit fonds op te richten, en dit na een publieke oproep hiertoe.

Daarbij zal het volgende model met potentiële partners uit de publieke en private sector als uitgangspunt besproken worden. Het fonds wordt opgericht als een vereniging van publieke en private bouwheren die, door hun bouwactiviteiten, gerede kans hebben om met archeologische verplichtingen en de kosten ervan geconfronteerd te worden. Deze bouwheren verbinden er zich door hun lidmaatschap van het fonds toe om, naast het betalen van een vast jaarlijks lidgeld, bij elke voorgenomen bouwactiviteit met bodemingreep een “provisie archeologie” in het bestek in te schrijven (X % van de aanbestedingssom). Als er archeologische opgravingen zijn, dan wordt die som daarvoor gebruikt. Als er geen archeologische opgravingen nodig blijken, dan wordt deze som gestort in het fonds. Bouwheren die met kosten voor archeologisch onderzoek geconfronteerd worden, kunnen een tussenkomst uit het fonds bekomen. Op die manier worden de kosten van archeologisch onderzoek gespreid over een zo groot mogelijk aantal bouwheren en bouwprojecten. De financiële soliditeit van het fonds wordt daarbij uiteraard voortdurend bewaakt door de deelnemers, en in de eerste plaats door het bestuur van het fonds.